

Interenef 2026: Bez vlastite energije i hrane nema ni suvereniteta

Autor: Branimir Kovač **Objavljeno:** 13.10.2026. 14:28 **Lokacija:** Zagreb

Na desetom Interenefu predstavnici institucija, europskih tijela, struke i diplomacije upozorili su da se energetska i prehrambena sigurnost više ne podrazumijevaju te da Hrvatska i Europa moraju smanjiti ovisnost o uvozu i jačati vlastite kapacitete.

Deseti međunarodni energetski forum Interenef održan je danas u Kristalnoj dvorani zagrebačkog hotela Westin pod naslovom „Energetska i prehrambena suverenost u doba deglobalizacije“, a okupio je predstavnike državnih institucija, europskih tijela, struke, akademske zajednice i diplomacije. U središtu rasprave bili su geopolitički izazovi opskrbe, povezanost energije i proizvodnje hrane te potreba za smanjenjem ovisnosti o uvozu i jačanjem vlastitih kapaciteta.

Znanstvena i stručna voditeljica foruma prof. dr. sc. **Daria Karasalihović Sedlar** istaknula je da je suverenost, energetska i prehrambena, postala glavna geopolitička tema. „Godinama smo imali dostupne i energiju i hranu i očekivali smo da će nas dočekati namirnice u frižideru. No preko noći stvari se mijenjaju“, rekla je. „Suverenost nije koliko je danas frižider pun, nego hoćemo li ga sutra moći napuniti.“

Skup je u ime predsjednika Republike Hrvatske **Zorana Milanovića** pozdravio njegov izaslanik **Julije Domac**. „Svjesni smo da države koje ne kontroliraju vlastitu hranu, energiju i vodu ne mogu biti zaista slobodne“, poručio je.

Permanentni val deglobalizacije

Dalibor Janda iz **Ministarstva poljoprivrede i šumarstva** podsjetio je da je energija bitan input u proizvodnji hrane te da se svi šokovi na području energije odražavaju i na proizvodnju hrane.

Utemeljitelj i programski ravnatelj Interenefa prof. dr. sc. **Anđelko Milardović**, direktor **Instituta za europske i globalizacijske studije**, podsjetio je da je forum utemeljen u Splitu te da se od sličnih skupova razlikuje po tome što se temelji na strateškom promišljanju energetske politike. Kao tri njegova markera naveo je *energetsku politiku, nacionalnu sigurnost i energetsku diplomaciju*. Prema njegovim riječima, svijet se nalazi u permanentnom valu deglobalizacije u kojem se dotoci hrane i energije ne mogu odvijati kako bi trebali, a trokut hrane, energije i tehnologije treba shvatiti vrlo ozbiljno jer bez njega nijedno društvo ne može funkcionirati.

Predsjednik Uprave **Agencije za ugljikovodike Marijan Krpan** govorio je o geopolitičkom aspektu energetske krize uzrokovane događajima oko Hormušskog tjesnaca. Istaknuo je da proizvodnja nafte i

plina raste usprkos drugačijim predviđanjima te da su Amerikanci postali najveći proizvođač i nafte i plina, ocijenivši Trumpovu politiku „*drill, baby, drill*“ sasvim logičnom. Nafta i plin, kazao je, još uvijek upravljaju svime što se događa na kugli zemaljskoj. Kao primjer naveo je Venezuelu, koja ima najveće dokazane rezerve nafte, ali proizvodi malo, kao i Grenland, koji se nalazi između najvećih ležišta Amerike i Rusije. Europa nema vlastite izvore nafte i plina pa mora naći drugi način da zadovolji energetske potrebe.

Govoreći o odgovoru Hrvatske, Krpan je predstavio planove AZU-a za **geotermalnu energiju** i upravo potpisane ugovore za dodatne bušotine na lokacijama Velika Gorica,

Osijek, Vinkovci i Zaprešić, istaknuvši i neograničene mogućnosti geotermalne energije u panonskom području za proizvodnju hrane. „Samo o našoj sposobnosti ovisi hoćemo li završiti kao Venezuela ili ćemo biti Norveška“, poručio je.

Energija kao izvor moći

Kamilo Vrana iz tvrtke **SolNet** i **HUP-a** ocijenio je da u praksi doživljavamo kako je energija izvor moći. U globalizacijskoj perspektivi u središtu su dobavni lanci ugljikovodika, a moć imaju oni koji ih kontroliraju, pri čemu su Venezuela i Norveška dva ekstremna pola. Deglobalizacija pak u središte stavlja dostupne vlastite resurse, među kojima su **obnovljivi izvori energije**, koji po Vraninim riječima nisu samo ekonomsko pitanje, nego i pitanje suvereniteta države.

Ravnatelj **Dalmatinske energetske agencije Mario Jakić** predstavio je projekt **regionalnog centra za vodik** u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Cilj je, kazao je, izgraditi cijeli ekosustav koji bi uključio promet i industriju. Izrađena je studija predizvodljivosti, a projekt se želi dovesti do realizacije.

Zastupnik u Europskom parlamentu **Davor Ivo Stier** u video obraćanju istaknuo je da krize u svijetu nose istu stratešku poruku: Europi treba *više izvora, više dobavnih pravaca i više partnera*. Europa, rekao je, ne može biti industrijska sila ako cijene energije ostanu previsoke, a energetska sigurnost nije samo pitanje opskrbe, nego i konkurentnosti. Hrvatskoj stratešku poziciju u ovom dijelu Europe daju **LNG terminal na Krku** i **JANAF**, no potrebno je ulagati i u elektroenergetske mreže. Stier se zauzeo za tehnološku otvorenost i smanjenje ovisnosti o ruskoj energiji, upozorivši pritom da se jedna ovisnost ne smije zamijeniti drugom.

Energetska sigurnost u osnovi suverenosti

I predsjednik Odbora Europskog parlamenta za industriju, istraživanje i energetiku **Borys Budka** obratio se sudionicima videoporukom. Energetska sigurnost, rekao je, u osnovi je suverenosti, a EU mora graditi **interkonektore** i razvijati domaće obnovljive izvore energije. Kako je EU nastala iz krize, on je, kazao je, optimist.

Europarlamentarac **Marko Vešligaj**, zamjenski član Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj, podsjetio je da je **zajednička poljoprivredna politika** jedna od najstarijih politika EU-a te da su njezini osnivači dobro razumjeli kako Europa koja ne može proizvesti dovoljno hrane za svoje građane nije sigurna.

Upozorio je da EU gubi brojna poljoprivredna gospodarstva, na kojima prevladavaju stariji od 50 godina, zbog čega je ključna generacijska obnova. „Nema snažne EU poljoprivrede bez snažnih EU sela“, rekao je, dodavši da Hrvatska ima zemljište, raznoliku klimu i dugu tradiciju proizvodnje hrane, ali da potencijal sam po sebi ne znači sigurnost.

Andrea Čović Vidović, zamjenica voditeljice **Predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj**, podsjetila je da smo 2022. od Rusije naučili koliko košta ovisnost o jednom dobavljaču, a ove godine koliko košta ovisnost o jednom pomorskom putu. Odgovor Komisije nije čekati sljedeću krizu, nego smanjiti europske ovisnosti, kroz *elektrifikaciju i povezivanje energetske mreže*, a razmatraju se i privatni izvori financiranja. Upozorila je i da kroz Hormuz prolazi trećina umjetnih gnojiva na svijetu te podsjetila na **akcijski plan za gnojiva** koji je donijela Europska komisija.

Mreža treba omogućiti energetske tranzicije

U glavnom dijelu programa **Julije Domac**, posebni savjetnik predsjednika Republike za energetiku i klimu, predstavio je koncept energetske suverenosti. Predugo smo, kazao je, energiju doživljavali kao nešto što se podrazumijeva, a onda shvatili da je pitanje energije i pitanje slobode. Hrvatska danas uvozi **60 posto energije**, a posljednjih godina nije izgrađena nijedna ozbiljna hidroelektrana ili energetska postrojenja.

Domac je upozorio da je zanemarena vlastita proizvodnja plina, pozdravivši promjenu tog kursa, te da se ne radi dovoljno na energetskej učinkovitosti. Kao primjere domaćih tvrtki koje uspješno grade projekte diljem svijeta naveo je **Dalekovod i Končar**, ali i upozorio da kod kuće infrastrukturu ne gradimo dovoljno brzo. „Mreža ne treba pratiti energetskej tranziciju, mreža je treba omogućiti“, poručio je.

Koncept prehrambene suverenosti predstavio je prof. dr. sc. **Aleksandar Mešić s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu**. Moderna glad, istaknuo je, nije pitanje samo dovoljnog broja kalorija, nego i njihove kvalitete. Kao elemente prehrambene suverenosti naveo je *priušćivost i dostupnost hrane, njezinu kvalitetu i sigurnost te održivost i prilagodljivost*. Na vrhu ljestvice prehrambene sigurnosti su Finska, Irska i Norveška, a dobri uvjeti za proizvodnju hrane, istaknuo je, ne koreliraju nužno s pozicijom na ljestvici. Hrvatske na toj listi nema, no Mešić je uvjeren da bi bila pri dnu. Upozorio je i da su cijene hrane u Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina porasle **najmanje 50 posto**. Hrvatska je podbacila u proizvodnji ulja, šećerne repe i šećera, dok je proizvodnja žitarica i uljarica visoka, no višak se uglavnom izvozi kao sirovina, a uvoze se glavni prehrambeni proizvodi. Rješenje vidi u sustavu koji bi povezao različite sektore poljoprivrede.

Leon Stille iz nizozemskog **New Energy Instituta** povezo je oba koncepta na primjeru **umjetnih gnojiva**. EU sama proizvodi 70 posto potrebnih gnojiva, a ostatak uvozi, pri čemu je ključan problem cijena prirodnog plina. Kada ona poraste, proizvodnja se mora obustaviti, a kako potražnja za gnojivima ne pada, raste uvoz. Amonijak se mora uvoziti s Bliskog istoka, a i njegove cijene rastu. Stille je zato naglasio potrebu proizvodnje u Europi, u koju se mogu uključiti **bioplin i biometan**, a dio plina može se dobiti iz domaćih resursa. Na cijene, međutim, to neće utjecati jer je plin dio međunarodnih tržišta.

Sve važnija uloga obnovljivaca

Diplomatsku perspektivu donio je prvi tematski panel, koji je moderirala doc. dr. sc. **Jadranka Polović** s Instituta za europske i globalizacijske studije. Talijanski veleposlanik **Paolo Trichilo** istaknuo je sve važniju ulogu obnovljivih izvora energije, i u kontekstu prehrambene suverenosti, te važnost vodika za otpornost. Italija ima više od stotinu projekata, a jedan od njih je *trilateralna suradnja sa Slovenijom i Hrvatskom* vezana uz vodik na Sredozemlju. Podsjetio je i da Italija ima najduže iskustvo s geotermalnom energijom na svijetu, od 1904. i pogona u Toskani, te otvorio mogućnost suradnje hrvatskih i talijanskih poduzeća.

Veleposlanik Azerbajdžana **Anar Imanov** istaknuo je dobru suradnju s partnerima iz EU-a te velika ulaganja u širenje kapaciteta mreže, jer nije dovoljno samo proizvoditi energiju, što je pomoglo značajnom povećanju proizvodnje zelene energije. Azerbajdžan je potpisao nekoliko važnih ugovora o razvoju tog sektora te će samo iz zelene energije proizvoditi **oko 8 gigavata**.

Poljski veleposlanik **Paweł Czerwiński** upozorio je da je nakon blokade Hormušskog tjesnaca opskrba gorivom postala političko pitanje koje utječe na stabilnost pojedinih država i same EU, a cijeli demokratski sustav EU-a može biti ugrožen. Poljska, kazao je, gradi kapacitete za *diverzifikaciju opskrbe*.

Britanski veleposlanik **Javed Patel** podsjetio je na nekoliko velikih geopolitičkih šokova u posljednjih sedam godina te istaknuo da ovisnost o fosilnim gorivima utječe i na prehrambenu sigurnost. Cilj Ujedinjenog Kraljevstva je potpuno se usmjeriti na *čistu energiju*. UK je, rekao je, bilo prvo vodeće gospodarstvo koje je smanjilo emisije za **54 posto**, čime je pokazalo da gospodarstvo može rasti uz smanjenje emisija. Naglasio je i važnost **nuklearne energije** te razvoja **malih modularnih reaktora (SMR)**, čiju bi se flotu moglo graditi diljem svijeta, a najprije u Europi.

Temelj je mreža

Drugi tematski panel bio je posvećen ulozi energetske, poljoprivredne i prehrambene tvrtke u promicanju energetske i prehrambene suverenosti. U uvodnom izlaganju **Viktor Lučić**, direktor Sektora korporativne strategije i razvoja poslovanja Končara, govorio je o tome kako se ciljevi energetske sigurnosti mogu ostvariti u praksi, naglasivši da je, kad je riječ o električnoj energiji, temelj svega **elektroenergetska mreža**. Postavio je i pitanje *je li suverenost cilj ili sredstvo*, ocijenivši da se treba kladiti na opciju koja je u određenom trenutku najmanje loša te da se valja usredotočiti na cjelinu, a ne na dijelove.

„Energija je danas ključan čimbenik konkurentnosti i zato je važno da poduzeća ulažu u vlastitu energetske neovisnost“, rekao je **Mirko Budiša**, zamjenik direktora **Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost**. Ulaganje u obnovljive izvore energije, istaknuo je, nije samo pitanje smanjenja troškova, nego i *dugoročno održivog poslovanja i konkurentnosti*, a Hrvatska u segment energetske i prehrambene neovisnosti polako ulazi.

Panel je moderirala prof. dr. sc. **Đula Borožan** s **Ekonomskog fakulteta u Osijeku**. Prof. emer. dr. sc. **Ruben Mnatsakanian** sa **Srednjoeuropskog sveučilišta (CEU)** u Beču podsjetio je da **globalni pregled UN-a** obuhvaća cijeli raspon problema vezanih uz okoliš, ali da su preporuke po regijama dosad bile vrlo općenite. Ove su godine autori izvješća htjeli napraviti iskorak te su prvi put zajedno razmatrali povezane okolišne probleme, od *degradacije tla i bioraznolikosti do onečišćenja i klimatskih promjena*. Mnoge su se zemlje, međutim, protivile takvim izravnim preporukama.

Prof. dr. sc. **Matúš Mišík** sa **Sveučilišta Comenius** u Bratislavi podsjetio je da je Slovačka početkom ove godine prošla kroz **veliku plinsku krizu**, kakve nije bilo od 2006., a u međuvremenu je imala nekoliko manjih. Zahvaljujući europskom novcu, rekao je, mnogo se toga promijenilo u energetskej infrastrukturi, no u Slovačkoj se ne govori dovoljno o obnovljivim izvorima i energetskej sigurnosti. Na pitanje može li postojati energetska suverenost u zemljama koje uvoze mnogo energije, poput Hrvatske i Slovačke, odgovorio je da Slovačka iz perspektive energetske sigurnosti nije dobar primjer jer se njezina vlada ne slaže sa zamjenom ruskih energenata drugima.

Tonči Tokić, voditelj odjela za razvoj LNG poslovanja u tvrtki **EA Gibson** u Singapuru, iznio je osobno mišljenje da je **prirodni plin** u današnjoj situaciji nezamjenjiv. To će se u budućnosti vjerojatno promijeniti, kazao je, no plin je danas *glavni i stabilni pokretač proizvodnje energije*.

Konkretna primjer prilagodbe predstavila je **Marina Prusina**, predsjednica Uprave **Ribnjačarstva Končanica**, najstarijeg ribnjačarstva u Hrvatskoj, u kojem se ribe već 125 godina uzgajaju na tradicionalan način. Najveći problem na terenu je nedostatak vode, bez koje nema ni proizvodnje ribe, a posljedice klimatskih promjena djelatnici već vide na terenu. Ribnjačarstvo je sa stručnjacima razvilo *integrirani gospodarski model* u kojem su svi segmenti povezani. Projekt uključuje **plutajuću solarnu elektranu** na 20 posto ribnjaka, kojom se smanjuju gubici vode isparavanjem, a ujedno proizvodi električna energija.

Energija, hrana i tehnologija

Treći panel bavio se prepletanjem energije, hrane i tehnologije. Uvodno je izlagao dr. sc. **Ivan Güttler**, glavni ravnatelj **Državnog hidrometeorološkog zavoda**, koji je govorio o globalnim klimatskim promjenama i njihovu utjecaju na energetska i prehrambena suverenost. Veza između emisija i temperature planeta je jasna, rekao je, napomenuvši da više od 50 posto CO₂ apsorbiraju oceani i prirodni sustavi. U *ublažavanju klimatskih promjena* EU i Hrvatska su umjereno uspješni, no to nije dovoljno; potrebna je i prilagodba svijetu u kojem je veći rizik od poplava i požara. Sustav prilagodbe već postoji i grade se nasipi, ali klimatske promjene povećavaju intenzitet takvih događaja. Güttler je istaknuo i kvantni skok koji meteorologiji donose **umjetna inteligencija i strojno učenje**, uz čiju su pomoć prognoze 10 do 15 posto kvalitetnije i znatno brže, što je vrlo važno za sustave upozoravanja građana.

U panelu koji je moderirao **Robert Hadžić**, savjetnik u poljoprivredi i ruralnom razvoju, **Mislav Kontek** iz **Energovizije** upozorio je da se slabo razumije koliko je energija prisutna u prehrambenom sektoru, a u prehrambenom se lancu koristi **30 posto ukupno potrošene energije**. Svi projekti njegove tvrtke vezani su uz poljoprivredu, a uz energetske zajednice predložio je i osnivanje **agroenergetskih zajednica**.

Prof. dr. sc. **Dimitrios Psaltopoulos** sa **Sveučilišta Aristotel u Solunu** nije se složio s ocjenom da je svijet u fazi deglobalizacije. „*Mi smo u fazi reglobalizacije*“, rekao je, dodavši da je tako dosad završio svaki pokušaj deglobalizacije. Naglasio je i važnost podataka te umjetne inteligencije, koja povećava konkurentnost i smanjuje troškove.

Prof. dr. sc. **Agata Malak-Rawlikowska** sa **Sveučilišta znanosti o životu u Varšavi** istaknula je da su geopolitičke napetosti koje su počele nakon pandemije ubrzale procese. Sigurnost opskrbe hranom, upozorila je, nije pitanje količine hrane, nego *gospodarskog pristupa hrani*. Broj ljudi ugroženih u opskrbi

hranom u posljednjih se deset godina povećao; hrane ima dovoljno, ali nije jednako dostupna svima, pa si mnogi ne mogu priuštiti nikakvu hranu, a kamoli zdravu.

Dr. sc. **Ivana Rendulić Jelušić**, direktorica tvrtke **Alti Agro**, ocijenila je da digitalni resursi neće zamijeniti stvarne, ali da će **pametna poljoprivreda**, robotika, senzorika i umjetna inteligencija omogućiti njihovo optimizirano korištenje. Alati pametne poljoprivrede omogućit će doziranje resursa u točno određenim količinama, što će dovesti do *održivije proizvodnje*.

Dekan **Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek** prof. dr. sc. **Tomislav Vinković** upozorio je na *domino efekt* u sustavu proizvodnje hrane, koji se može pokrenuti na različite načine: cijene plina utječu na cijene gnojiva, a one na cijene hrane. Upozorio je i na pitanje **kibernetičke sigurnosti u poljoprivredi**.

Diverzificirani izvori

Četvrti panel stavio je energetske i prehrambene suverenost u kontekst nacionalne sigurnosti. Uvodno je izlagao nizozemski geopolitički strateg i energetske pomorski analitičar dr. sc. **Cyril Widdershoven**, prema čijem je mišljenju svijet u fazi regionalizacije, a globalno društvo više nije na prvom mjestu. „*Geografija, a ne politika odlučuje o tome gdje smo i što radimo*“, rekao je. Postali smo opsjednuti idejom da će globalizacija sve riješiti jer je sve bilo otvoreno, a zapravo ništa nije bilo otvoreno, ocijenio je. Podsjetio je da plina i nafte u današnjem svijetu ima i drugdje, ne samo u Rusiji, te da nafta i plin s Bliskog istoka idu u Aziju, a percepcija da idu u Europu bila je kriva. Osvrnuo se i na cijene goriva: „*Cijenu koju trenutačno plaćate za dizel u Hrvatskoj mi bismo u Nizozemskoj vrlo rado plaćali*“.

Panel je moderirao **Davor Rendulić s Hrvatskog radija**, koji je vodio i cijeli forum. Prof. dr. sc. **Andrej Pustišek s Hochschule für Technik (HFT) Stuttgart** istaknuo je da energetska samodostatnost ne može biti potpuna te da je važno imati diverzificirane izvore energije. Otvorio je i pitanje tko je odgovoran za energetske samodostatnost i opskrbu: obično se smatra da je to država, no u mnogim su zemljama za to bile odgovorne tvrtke.

Državna tajnica u **Ministarstvu unutarnjih poslova Nevenka Lastrić Đurić** ocijenila je da je Hrvatska spremnija na krize nego prije pet godina, „*ali manje nego što mislimo*“. Nakon pandemije, dvaju potresa,

požara i poplava pokazali smo da znamo odgovoriti na krize, no pitanje je je li to dovoljno. „*Strateška autonomija se ne mjeri time koliko brzo možete reagirati, nego koliko dugo možete izdržati*“, poručila je, istaknuvši da treba prijeći s reaktivnog na proaktivni model. U slučaju dulje krize, upozorila je, slaba točka mogli bi biti **dobavni lanci hrane**.

Long Jing iz **Šangajskog instituta za međunarodne studije (SIIS)** poručuje da u Kini poljoprivredna zemljišta moraju biti zajamčena i ne smiju se prenamijeniti u urbana, što je *crvena linija koja se ne prelazi*. Kina rješava izazove ne samo kod sebe, nego pomaže i narodima Afrike. Sigurnost hrane je vrlo važna, no treba održati ravnotežu između nje, klimatskih promjena i bioraznolikosti.

Tomislav Vazdar, stručnjak za kibernetičku sigurnost i umjetnu inteligenciju te predsjednik Uprave tvrtke **Riskoria Advising & Professional Services**, podsjetio je da je Hrvatska prošle godine među prvima usvojila novi **zakon o kritičnoj infrastrukturi**, u kojem je upravljanje lancima opskrbe jedna od mjera. „*Biti usklađen ne znači da ste otporni*“, upozorio je, naglasivši da organizacije moraju biti otporne kako bi u kriznim situacijama mogle nastaviti funkcionirati.

Iskustvo Izraela predstavio je **Yakov Poleg**, viši zamjenik glavnog ravnatelja Centra za vanjsku trgovinu i međunarodnu suradnju izraelskog **Ministarstva poljoprivrede i sigurnosti hrane**. Izrael je mala zemlja, čiju polovicu čini pustinja, i suočava se s ozbiljnim nestašicama vode. Prvi nacionalni projekt bio je **nacionalni vodovod**, a prema **zakonu o vodnim resursima** prirodni resursi pripadaju javnosti i nema privatnog vlasništva nad njima. Vodoprivreda upravlja količinama i raspodjeljuje vodu prema potrebama države, a Izrael je danas, 60 godina kasnije, *gotovo samoodrživ*. Poleg se nije složio s panelistima koji su ocijenili da samoodrživost nije moguća te je istaknuo da Izrael predvodi globalne trendove u **recikliranju vode**.

UNDER THE HIGH PATRONAGE OF

CROATIAN
PARLIAMENT

REPUBLIC of CROATIA
Ministry of
Economy

REPUBLIC of CROATIA
Ministry of Agriculture,
Forestry and Fisheries

REPUBLIC of CROATIA
Ministry of Environmental
Protection and Green Transition

MAIN DONOR

FORUM SPONSORS AND PARTNERS

BOSQAR INVEST

 energetika-net.com

ORGANIZED BY

www.interenef.com